

สารการเรียนรู้วินัย

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสำคัญรายสารการเรียนรู้วินัย

สารการเรียนรู้ เป็นวิชาที่กล่าวถึงพระวินัยซึ่งเป็นคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งขึ้น เป็นกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระบุถึงโทษมากโทษน้อยตามความผิดที่กระทำแล้วสั่งสอนให้สำรวมระวังมิให้ปฏิบัติ ให้ปฏิบัติตามข้อที่ ทรงอนุญาต งดเว้นข้อที่ทรงห้าม วิชาวินัยจึงเป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้ศึกษาทราบรายละเอียดของพระวินัย แล้วมุ่งรักษาให้ บริสุทธิ์ พระวินัยถือว่าเป็นรากแก้วของพระศาสนา เพราะเป็นตัวบ่งชี้หรือวัดความเจริญและความเสื่อมของพระ ศาสนาได้ ทั้งนี้ได้จากการปฏิบัติตามพระวินัยของพระภิกษุ หากปฏิบัติตามพระวินัยได้มากก็แสดงว่าเจริญและ หากปฏิบัติย่อหย่อนก็แสดงว่าเสื่อม

สารการเรียนรู้วินัย เป็นสารการเรียนรู้เพิ่มเติม กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เป็นสารที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติจนเกิดเป็นนิสัยและ นำไปใช้ประโยชน์ในงานสังคมและกิจของสงฆ์ ทำให้นักเรียนฝึกอบรมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ ให้เรียบร้อย ตลอดถึงเป็นผู้มีวัตรปฏิบัติดีมีการสำรวมอันควรแก่ฐานานุกรม

เปรียบเสมือนเส้นทางเดินของมนุษย์ที่จะนำไปสู่เป้าหมายชีวิต เป็นบ่อเกิดความเคารพเลื่อมใสในพระ รัตนตรัยอันเป็นหลักชัยแห่งพระพุทธศาสนาส่งผลถึงความสงบสุขของผู้คนในสังคมและเป็นกรอบของสังคมที่จะ นำไปสู่การปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะของสารการเรียนรู้วินัย

กลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมโยง สัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวตนเข้ากับบริบทสภาพแวดล้อมเป็น พลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม

พระวินัย หมายถึง กฎระเบียบข้อบังคับ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไป

ในทางเดียวกันของหมู่ภิกษุสงฆ์ เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น เพื่อมีอาจารย์เป็น ระเบียบเรียบร้อย อันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นการเอื้อต่อการประพฤติธรรมทางจิตต่อไป

หากจะเปรียบเทียบให้เด่นชัดขึ้นมา พระวินัยนี้ก็เปรียบกับกฎระเบียบหรือกฎเกณฑ์กติกาของสังคม หนึ่งๆ ที่อยู่ร่วมกันโดยมีกติกาตกลงกันไว้ ถ้าใครฝ่าฝืน ต้องถูกลงโทษตามกติกาที่ตั้งไว้นั้นหรือจะเปรียบเทียบกับ กฎหมายบ้านเมืองของประเทศหนึ่งๆ ที่มีกฎหมายตราไว้สำหรับพลเมืองของประเทศนั้นๆ ได้ปฏิบัติร่วมกัน ถ้าใคร ฝ่าฝืนก็มีความผิด

นักเรียนผู้มาบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาย่อมออกจากสกุลต่างๆ กัน มีทั้ง อุปนิสัยใจคอ มรรยาทและความประพฤติย่อมไม่เหมือนกัน เมื่อมาบรรพชาอุปสมบทถือเพศเป็นสมณะแล้วต่าง คนต่างประพฤติปฏิบัติขนบธรรมเนียมตามชอบใจ เหมือนคนหัดขี่ไม่ได้ เพราะหมู่คณะที่ตั้งอยู่โดยไม่มีอะไรเป็นหลัก

ย่อมไม่มั่นคงยั่งยืนถาวร พระพุทธเจ้าพระองค์ผู้เป็นธรรมราชาและสังฆบิดร คือ พระบิดาของพระภิกษุสงฆ์ จึงทรงตั้งวินัยบัญญัติขึ้นไว้เพื่อเป็นปทัฏฐานแบบอย่างสำหรับปรับความประพฤติของเหล่าภิกษุให้เป็นไปในแนวเดียวกัน และปกครองกันตามที่พระวินัยบัญญัติ

ดังนั้น สารการเรียนรู้วินัย จึงมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพระวินัยบัญญัติมีค่านิยมที่ดีงามและมุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

วิสัยทัศน์สารการเรียนรู้วินัย

นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระวินัยบัญญัติ สามารถถ่ายทอดความคิดและแนวปฏิบัติไปยังสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนใช้หลักพระวินัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อและการดำรงชีวิตได้ถูกต้อง

พันธกิจสารการเรียนรู้วินัย

สารการเรียนรู้พระวินัยนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตนเองประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติเป็นศาสนทายาทที่ดีและนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาศาสนา สังคม โดยมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

๑. มุ่งให้นักเรียนเห็นคุณค่าของพระวินัยบัญญัติและยินดีที่จะปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสนทายาท
๒. มุ่งให้นักเรียนสามารถเผยแผ่พระวินัยบัญญัติที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของบุคคลและสังคม
๓. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในพระวินัยบัญญัติอย่างแท้จริง
๔. มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย

เป้าหมายหรือความคาดหวังของสารการเรียนรู้วินัย

การจัดการเรียนการสอนสารการเรียนรู้วินัย เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีความคาดหวังว่า เมื่อนักเรียนเรียนสารการเรียนรู้วินัยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแล้ว นักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อสารการเรียนรู้วินัย

๑. สามารถใช้พระวินัยบัญญัติแสวงหาความรู้ในการประพฤติปฏิบัติตนสำหรับการดำเนินชีวิตแห่งความเป็นสมณสาธุชน
๒. เพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
๓. เข้าใจในความหมายและแนวปฏิบัติอันหลากหลายของพระวินัยบัญญัติ
๔. สามารถถ่ายทอดความคิดและแนวปฏิบัติไปสู่สังคมไทยได้อย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสารการเรียนรู้วินัย

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความเคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย

๒. นักเรียนเห็นคุณค่าของพระวินัยบัญญัติ และยินดีปฏิบัติตามในฐานะเป็นศาสนทายาท
๓. นักเรียนสามารถเผยแผ่พระวินัยบัญญัติที่เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของบุคคล สังคมและประเทศชาติ
๔. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักพระวินัยบัญญัติ
๕. นักเรียนเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา และธำรงรักษาไว้ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมไทย เป็นมรดกอันสำคัญยิ่งของชาติ
๖. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้วินัย

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติและประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

คุณภาพผู้เรียน

สารการเรียนรู้วินัยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสารการเรียนรู้พื้นฐานที่ให้นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องศึกษาตั้งแต่ระดับ ๒ ถึงระดับ ๓ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาภาควินัยบัญญัติ มีความรู้ มีทักษะ และกระบวนการด้านพระวินัยบัญญัติในฐานะเป็นหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (ระดับ ๒) นักเรียนจะมีคุณภาพ ดังนี้

- มีความรู้ ความเข้าใจในพระวินัยบัญญัติของพระพุทธองค์ มีหลักปฏิบัติและศรัทธาที่ถูกต้องในทางพระพุทธศาสนา มีความยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต
- มีการพัฒนาตนเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์
- ได้เรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปฐมเหตุแห่งพระวินัยบัญญัติเพื่อการพัฒนาชีวิต
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาสมัยก่อนพุทธกาล สมัยพุทธกาล และสมัยหลังพุทธกาล
- มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ
- มีศรัทธามั่นคง และดำรงตนอย่างถูกต้องเหมาะสมในพระวินัยบัญญัติ
- เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิตประจำวันและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- มีจิตสำนึกในพระวินัยบัญญัติ สามารถส่งเสริมความสงบสุขในสังคมด้วยการนำหลักปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติไปใช้ในการแก้ปัญหาสังคมตลอดถึงปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.๔	ม.๔/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา	กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา - อุโบสถ - สังฆอุโบสถ - ปาริสุทธอุโบสถ - ปวารณา - สังฆปวารณา - คณปวารณา - ปุคคลปวารณา
	ม.๔/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปถกิริยา	กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปถกิริยา - อนาจาร - ปาปสมาจาร - อเนสนา
	ม.๔/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ	กัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	กัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔	- ยาวกาลิก - กัปปิยภูมิ ๔ ชนิด - ยามกาลิก - สัตตาทกาลิก - ยาวชีวิก - กาลิกระคนกัน
	ม.๔/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ	กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ - ของสงฆ์ - ของเจตีย์ - ของบุคคล - การปลงบริวาร
	ม.๔/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม	กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม - วิธีแสดงอาบัติ - อธิษฐาน - เหตุขาดอธิษฐาน - วิกัปป
	ม.๔/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ	กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ - มหาปเทศ ๔ - พระพุทธานุญาตพิเศษ - ขอรักษา - วิบัติ ๔ - อโคจร
ม.๕	ม.๕/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม	กัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม - มูลเหตุเกิดสังฆกรรม - คำสวดในการทำสังฆกรรม - สังฆกรรม ๔ - กำหนดจำนวนสงฆ์ทำสังฆกรรม (การกสงฆ์) - ภิกษุผู้ควรแก่กรรม - คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้ากรรม - เหตุให้สังฆกรรมวิบัติ - อักษรวิธีในการสวด - ลักษณะกรรมวาจาวิบัติ - การสวดที่ไม่ถือว่าการมวาจาวิบัติ

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.๕/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๔ สีมา	กัณฑ์ที่ ๒๔ สีมา - สีมา - พัทธสีมา - นิमित - ขั้นตอนในการผูกพัทธสีมา - ขนาดของสีมา - เหตุที่ทำให้สีมาวิบัติ - ชนิดของพัทธสีมา - ประโยชน์ของการสมมติสีมาสองชั้น - อพัทธสีมา - สีมาสังกระ
	ม.๕/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์	กัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - คุณสมบัติภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - ประเภทของเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์
	ม.๕/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน	กัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน - การกรานกฐิน - ผ้าที่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - จำนวนสงฆ์ผู้ให้ผ้ากฐิน - คุณสมบัติของภิกษุผู้ควรกรานกฐิน - สงฆ์ควรให้ผ้ากฐินแก่ใคร
	ม.๕/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท	กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท - การบวชในสมัยพุทธกาล - การบรรพชาเป็นสามเณร - คำบอกกัณฑ์ทุกรรม - การบรรพชา - การอุปสมบท - องค์กำหนดความถูกต้องในการอุปสมบท - บุรพกิจแห่งอุปสมบท - มัชฌิมกิจแห่งอุปสมบท - ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบท
	ม.๕/๖ รู้และเข้าใจพระราชบัญญัติคณะ	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	สงฆ์	- ข้อควรรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ - หมวดที่ ๑ สมเด็จพระสังฆราช - หมวดที่ ๒ มหาเถรสมาคม - หมวดที่ ๓ การปกครองคณะสงฆ์ - หมวดที่ ๔ นิคคกรรมและการสละสมณเพศ - หมวดที่ ๕ วัด - หมวดที่ ๖ ศาสนสมบัติ - หมวดที่ ๗ บทกำหนดโทษ - หมวดที่ ๘ เบ็ดเตล็ด
ม.๖	ม.๖/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์	กัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ - วิวาทาธิกรณ์ ๑๘ - ประเภทแห่งวิวาทาธิกรณ์ - กรณีวิวาทาธิกรณ์ - ทางป้องกันวิวาทาธิกรณ์ - วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์
	ม.๖/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์	กัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์ - ประเภทแห่งการโจท - เรื่องมีมูลเป็นองค์แห่งการโจท - องค์ประกอบแห่งอรรถคดีที่ควรโจท - คุณสมบัติของการโจท - ลักษณะของการโจท - วินิจฉัยอธิกรณ์ - คุณลักษณะของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจฉัย - คำขอโอกาสของโจทก์ต่อจำเลย - ลักษณะของภิกษุผู้ไม่ควรให้ขอทำโอกาส - คุณสมบัติของภิกษุผู้พิจารณาคดี - ข้อที่ห้ามไม่ให้ถาม - วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์ - ลักษณะคำพยานที่ควรฟังได้หรือฟังไม่ได้ - การสืบพยานและการซักถามพยาน - การซักพยาน

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		- ข้อพิจารณาและสันนิษฐานของสงฆ์ - ทัศนวิสัยอันชอบแก่ระเบียบ - ตัสมปาปิยสิกขา ๒ นัย - ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทก์ไม่ได้ - อธิกรณ์ที่อุทธรณ์ได้และไม่ได้ - การระงับอนุวาทาธิกรณ์โดยไม่ต้องพิจารณา - โทษของอนุวาทาธิกรณ์ - คุณสมบัติของโจทก์และจำเลย
	ม.๖/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตตาทิกรณ์	กัณฑ์ที่ ๑๐ วิธีระงับอาปตตาทิกรณ์ - ประเภทของอาบัติ - วิธีระงับครุกาบัติ - จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม - ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิด - รัตติเขตของผู้ภิกษุผู้ประพฤตินานัต - ข้อห้ามของมานัตตจาริกภิกษุ - วัตรสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ - ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ปิด - ปริวาส ๓ - ฐานฐานวิธีสำหรับอันตราบัติ - ภิกษุผู้ควรกลับประพฤติฐานฐานวิธีใหม่ - วิธีระงับลหุกาบัติด้วยติณวัตถการวินัย
	ม.๖/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วย นิกคหะ	กัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิกคหะ - กิจจาธิกรณ์ - นิกคกรรม - นิกคกรรมสำหรับลงโทษแก่ภิกษุ - ขั้นตอนการลงนิกคกรรม - ภิกษุผู้ถูกลงนิกคกรรมต้องประพฤติวัตร - ขั้นตอนการระงับนิกคกรรม - ลักษณะการระงับนิกคกรรม - การลงนิกคกรรมแก่คฤหัสถ์ - วิธีคว่ำบาตร - วิธีหยาบาตร - คุณธรรมของสงฆ์ผู้ทำกรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	ม.๖/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภทและสังฆสามัคคี	กัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภทและสังฆสามัคคี - บุคคลผู้ทำสังฆเภท - บุคคลผู้ทำสังฆเภทไม่ได้ - เหตุที่ทำให้สังฆแตกกัน - ลักษณะการแตกแห่งสงฆ์ - ลักษณะสังฆเภทและสังฆราชี - ทางที่จะเกิดสังฆสามัคคี - การทำสังฆสามัคคี
	ม.๖/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ กัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ	กัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ ๑. การลาสิกขา ๒. นาสนา ๓. ทัณฑกรรม ๔. ประณาม
	ม.๖/๗ รู้และเข้าใจกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่ เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา	กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถร สมาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ - กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ - ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ - คำสั่งมหาเถรสมาคม - ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา - ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ - ฯลฯ

หมายเหตุ : ระดับเป้าหมายตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

รู้ – จำ – เข้าใจ – อธิบาย – วิเคราะห์ – สังเคราะห์ – ประเมินค่า

**โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
สารการเรียนรู้วินัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**

สาระ	ชั้น	ชื่อสาระ	รหัสสาระ	หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมง			ภาคเรียน
					สัปดาห์	ภาคเรียน	ปี	
เพิ่มเติม	ม.๔	วินัย	ส๓๑๒๓๑	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๔	วินัย	ส๓๑๒๓๒	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๕	วินัย	ส๓๒๒๓๓	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๕	วินัย	ส๓๒๒๓๔	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒
	ม.๖	วินัย	ส๓๓๒๓๕	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๑
	ม.๖	วินัย	ส๓๓๒๓๖	๑.๐	๒	๔๐	๘๐	ภาคเรียนที่ ๒

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๓๑๒๓๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง อุโบสถ สังฆอุโบสถ ปาฏิสุทธอุโบสถ ปวารณา สังฆปวารณา คณปวารณา ปุคคปวารณา, อนุจาร ปาปสมาจาร อนุสนา, ยาวกาลิก กับปิยภูมิ ๔ ชนิด ยามกาลิก สัตตาทกาลิก ยาวชีวิก กาลิกระคนกัน

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๑ ม.๔/๒ ม.๔/๓

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๓๑๒๓๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง ของสงฆ์ ของเจตีย์ ของบุคคล การปลงบริวาร, วิธีแสดงอาบัติ อธิษฐาน เหตุขาดอธิษฐาน วิกัลป์, มหาปเทศ ๔ พระพุทธานุญาตพิเศษ ขอรักษา วิบัติ ๔ อโคจร

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๔ ม.๔/๕ ม.๔/๖

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๓๒๒๓๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง มูลเหตุเกิดสังฆกรรม คำสวดในการทำสังฆกรรม สังฆกรรม ๔ กำหนดจำนวนสงฆ์ทำสังฆกรรม (การกสงฆ์) ภิกษุผู้ควรแก่กรรม คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้ากรรม เหตุให้สังฆกรรมวิบัติ อักษรวิธีในการสวด ลักษณะกรรมวาจาวิบัติ การสวดที่ไม่ถือว่ากรรมวาจาวิบัติ, สีมา พัทธสีมา นิमित ขั้นตอนในการผูกพัทธสีมา ขนาดของสีมา เหตุที่ทำให้สีมาวิบัติ ชนิดของพัทธสีมา ประโยชน์ของการสมมติสีมาสองชั้น อพัทธสีมา สีมาสังกะระ

ศึกษาความสำคัญของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวดที่ ๑ สมเด็จพระสังฆราช หมวดที่ ๒ มหาเถรสมาคม หมวดที่ ๓ การปกครองคณะสงฆ์ และหมวดที่ ๔ นิคคกรรมและการสละสมณเพศ

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๑ ม.๕/๒ ม.๕/๖

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๓๒๒๓๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของวินัยปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ คุณสมบัติภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ ประเภทของเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์, การกรานกฐิน ผ้าที่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน จำนวนสงฆ์ผู้ให้ผ้ากฐิน คุณสมบัติของภิกษุผู้ควรกรานกฐิน สงฆ์ควรให้ผ้ากฐินแก่ใคร, การบวชในสมัยพุทธกาล การบรรพชาเป็นสามเณร คำบอกภัณฑุกรรม การบรรพชา การอุปสมบท องค์กำหนดความถูกต้องในการอุปสมบท บุรพกิจแห่งอุปสมบท มัชฌิมกิจแห่งอุปสมบท ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบท

ศึกษาความสำคัญของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวดที่ ๕ วัด หมวดที่ ๖ ศาสนสมบัติ หมวดที่ ๗ บทกำหนดโทษ และหมวดที่ ๘ เบ็ดเตล็ด

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๔ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๓ ม.๕/๔ ม.๕/๕ ม.๕/๖

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๓๓๒๓๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง วิวาทาธิกรณ์ ๑๘ ประเภทแห่งวิวาทาธิกรณ์ กรณวิวาทาธิกรณ์ ทางป้องกันวิวาทาธิกรณ์ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์, ประเภทแห่งการโจท เรื่องมีมูลเป็นองค์แห่งการโจท องค์ประกอบแห่งอรรถคดีที่ควรโจท คุณสมบัติของการโจท ลักษณะของการโจท วินิจฉัยอธิกรณ์ คุณลักษณะของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจฉัย คำขอโอกาสของโจทก์ต่อจำเลย ลักษณะของภิกษุผู้ไม่ควรให้ขอทำโอกาส คุณสมบัติของภิกษุผู้พิจารณาคดี ข้อที่ห้ามไม่ให้ถาม วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์ ลักษณะคำพยานที่ควรฟังได้หรือฟังไม่ได้ การสืบพยานและการซักถามพยาน การซักพยาน ข้อพิจารณาและสันนิษฐานของสงฆ์ ทิฎฐาวิกรมอันชอบแก่ระเบียบ ตัสสปาปิยสิกา ๒ นัย ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทก์ไม่ได้ อธิกรณ์ที่อุทธรณ์ได้และไม่ได้ การระงับอนุวาทาธิกรณ์ โดยไม่ต้องพิจารณา โทษของอนุวาทาธิกรณ์ คุณสมบัติของโจทก์และจำเลย, ประเภทของอาบัติ วิธีระงับครุกาบัติ จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิด รัตติเขตของผู้ภิกษุผู้ประพฤติมานัต ข้อห้ามของมานัตตจาริกภิกษุ วัตรสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ปิด ปริวาส ๓ ฐานฐานวิธีสำหรับอันตราบัติ ภิกษุผู้ควรกลับประพฤติฐานฐานวิธีใหม่ วิธีระงับลหุกาบัติด้วยติณวัตถการวินัย

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม สร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๓ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๑ ม.๖/๒ ม.๖/๓

คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้วินัย

รหัสสาระ ส๓๓๒๓๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เวลา ๒ ชั่วโมง/สัปดาห์ จำนวน ๑.๐ หน่วยกิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติในเรื่อง กิจจาธิกรณ์ นิคคหกรรม นิคคหกรรมสำหรับลงโทษแก่ภิกษุ ขั้นตอนการลงนิคคหกรรม ภิกษุผู้ถูกลงนิคคหกรรมต้อง ประพฤติวัตร ขั้นตอนการระงับนิคคหกรรม

ลักษณะการระงับนิคหกรรม การลงนิคหกรรมแก้เคล็ดวิธี วิธีคว่ำบาตร วิธีหยายบาตร คุณธรรมของสงฆ์ผู้ทำกรรม, บุคคลผู้ทำสังฆเภท บุคคลผู้ทำสังฆเภทไม่ได้ เหตุที่ทำให้สงฆ์แตกกัน ลักษณะการแตกแห่งสงฆ์ ลักษณะสังฆเภทและสังฆราชา ทางที่จะเกิดสังฆสามัคคี การทำสังฆสามัคคี, การลาสิกขา นาสนา ทัณฑกรรม ประณาม

ศึกษาความสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ คำสั่งมหาเถรสมาคม ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ฯลฯ

โดยใช้กระบวนการสอนพุทธวิธี การปฏิบัติงานกลุ่ม การสร้างความคิดรวบยอด การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความหมายอย่างมีวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความคิดและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การดำเนินชีวิต

ตระหนักและเห็นคุณค่าของพระวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้น ปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมตามสมณสาธูป

รหัสตัวชี้วัด รวม ๔ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๔ ม.๖/๕ ม.๖/๖ ม.๖/๗

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)
สารการเรียนรู้วินัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา	กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา - อุโบสถ - สังฆอุโบสถ - ปาริสุทธอุโบสถ - ปวารณา - สังฆปวารณา - คณปวารณา - บุคคลปวารณา	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา- อุปไมย (การเปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา- วิสัชนา (การถาม-ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรม สากัจฉา (การสนทนา)	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปลกิริยา	กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปลกิริยา - อนาคต - ปาปสมภาร - อนสนา	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)	๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐.
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔	กัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔ - ยาวกาลิก - กัปปิยภูมิ ๔ ชนิด - ยามกาลิก - สัตตาทกาลิก - ยาวชีวิก - กาลิกะคนกัน	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ ไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถาม มากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ)	๑๑. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะ ต่างเจ้าของ	กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ - ของสงฆ์ - ของเจตีย์ - ของบุคคล - การปลงบริวาร	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโส มนสิการ (การทำไว้ในใจโดย แยกกาย, การใช้ความคิด อย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโส มนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธี คิดให้กับผู้เรียน)	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม	กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม - วิธีแสดงอาบัติ - อธิษฐาน - เหตุขาดอธิษฐาน - วิกัป	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบ อิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่ เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๔/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ	กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ - มหาปเทศ ๔ - พระพุทธานุญาตพิเศษ - ขอรักษา - วิบัติ ๔ - อโคจร	เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจ ใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อน นำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนข้อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่ สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตาม
ความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)
สารการเรียนรู้วินัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม	กัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม - มูลเหตุเกิดสังฆกรรม - คำสวดในการทำสังฆกรรม - สังฆกรรม ๔ - กำหนดจำนวนสงฆ์ทำสังฆกรรม (การกสงฆ์) - ภิกษุผู้ควรแก่กรรม - คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้ากรรม - เหตุให้สังฆกรรมวิบัติ - อักษรวิธีในการสวด - ลักษณะกรรมวาจาวิบัติ - การสวดที่ไม่ถือว่ากรรมวาจาวิบัติ	กระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วย - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบด้วย ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า	กัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า - สีม่า - พัทธสีมา	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหา	

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	- นิमित - ขั้นตอนในการผูกพัทธสีมา - ขนาดของสีมา - เหตุที่ทำให้สีมาวิบัติ - ชนิดของพัทธสีมา - ประโยชน์ของการสมมติสีมาสองชั้น - อพัทธสีมา - สีมาสังกระ	- ถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี)	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์	กัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - คุณสมบัติภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - ประเภทของเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้)	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน	กัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน - การกรานกฐิน - ผ้าที่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - จำนวนสงฆ์ผู้ให้ผ้ากฐิน - คุณสมบัติของภิกษุผู้ควรกรานกฐิน - สงฆ์ควรให้ผ้ากฐินแก่ใคร	- การปฏิบัติงานกลุ่ม - การสร้างความคิดรวบยอด - การฝึกกระบวนการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท	กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท - การบวชในสมัยพุทธกาล - การบรรพชาเป็นสามเณร - คำบอกณัฏฐกรรม - การบรรพชา - การอุปสมบท - องค์กำหนดความถูกต้องในการอุปสมบท - บุรพกิจแห่งอุปสมบท - มัชฌิมกิจแห่งอุปสมบท - ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบท	- การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - ฯลฯ	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๕/๖	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
รู้และเข้าใจพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์	- ข้อควรรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ - หมวดที่ ๑ สมเด็จพระสังฆราช - หมวดที่ ๒ มหาเถรสมาคม - หมวดที่ ๓ การปกครองคณะสงฆ์ - หมวดที่ ๔ นิคคกรรมและการสละสมณเพศ - หมวดที่ ๕ วัด - หมวดที่ ๖ ศาสนสมบัติ - หมวดที่ ๗ บทกำหนดโทษ - หมวดที่ ๘ เบ็ดเตล็ด		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

แบบวิเคราะห์คำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)
สาระการเรียนรู้วินัย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย	กัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับ วิวาทาธิกรณ์	กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์	- วิวาทาธิกรณ์ ๑๘ - ประเภทแห่งวิวาทาธิกรณ์ - กรณีวิวาทาธิกรณ์ - ทางป้องกันวิวาทาธิกรณ์ - วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์	- การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสากัจฉา (การสนทนา) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คิดวิเคราะห์มากๆ) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกกาย, การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน) - การเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรองก่อนนำไปใช้) - การปฏิบัติงานกลุ่ม	๑. รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ชื่อสัตย์สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ ๙. สถานศึกษาเพิ่มเติม ๑๐. ฯลฯ
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีระงับอนวาทาธิกรณ์	กัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีระงับ อนวาทาธิกรณ์ - ประเภทแห่งการโจท - เรื่องมีมูลเป็นองค์แห่งการโจท - องค์ประกอบแห่งอรรถคดีที่ควรโจท - คุณสมบัติของการโจท - ลักษณะของการโจท - วินิจฉัยอธิกรณ์ - คุณลักษณะของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจฉัย - คำขอโอกาสของโจทก์ต่อจำเลย - ลักษณะของภิกษุผู้ไม่ควรให้ขอทำโอกาส - คุณสมบัติของภิกษุผู้พิจารณาคดี - ข้อที่ห้ามไม่ให้ถาม - วิธีระงับอนวาทาธิกรณ์ - ลักษณะคำพยานที่ควรฟังได้หรือฟังไม่ได้ - การสืบพยานและการซักถามพยาน - การซักพยาน - ข้อพิจารณาและสันนิษฐานของสงฆ์ - ฎีกาวิกรมอันชอบแก่ระเบียบ - ตัสสปายิกา ๒ นัย - ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทไม่ได้ - อธิกรณ์ที่อุทธรณ์ได้และไม่ได้ - การระงับอนวาทาธิกรณ์โดยไม่ต้องพิจารณา	(ซ้ำจากแถวแรก)	(ซ้ำจากแถวแรก)

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	- โทษของอนุวาทาธิกรณ์ - คุณสมบัติของโจทก์และจำเลย	- การสร้างความคิดรวบยอด	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาบัติตาธิกรณ์	กัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับ อาบัติตาธิกรณ์ - ประเภทของอาบัติ - วิธีระงับครุกาบัติ - จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม - ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิด - รัตติเขตของภิกษุผู้ประพฤติมานัต - ข้อห้ามของมานัตตจาริกภิกษุ - วัตรสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ - ฐานฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ปิด - ปริวาส ๓ - ฐานฐานวิธีสำหรับอันตราบัติ - ภิกษุผู้ควรกลับประพฤติฐานฐานวิธีใหม่ - วิธีระงับลหุกาบัติด้วยติณวัตถารกวินัย	- การฝึกกระบวนการอ่านคิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - การแก้ปัญหา - การสร้างคำถาม-คำตอบที่สอดคล้องกับปัญหา - อื่นๆ (สถานศึกษาเพิ่มเติม) - - ฯลฯ	
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิกคหะ	กัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิกคหะ - กิจจาธิกรณ์ - นิกคหกรรม - นิกคหกรรมสำหรับลงโทษแก่ภิกษุ - ขั้นตอนการลงนิกคหกรรม - ภิกษุผู้ถูกลงนิกคหกรรมต้องประพฤติวัตร - ขั้นตอนการระงับนิกคหกรรม - ลักษณะการระงับนิกคหกรรม - การลงนิกคหกรรมแก่คฤหัสถ์ - วิธีคว่ำบาตร - วิธีหยาบบาตร - คุณธรรมของสงฆ์ผู้ทำกรรม		
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย	กัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภทและ สังฆสามัคคี		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สาระการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภท และสังฆสามัคคี	- บุคคลผู้ทำสังฆเภท - บุคคลผู้ทำสังฆเภทไม่ได้ - เหตุที่ทำให้สังฆแตกกัน - ลักษณะการแตกแห่งสังฆ - ลักษณะสังฆเภทและ สังฆ ราชี - ทางที่จะเกิดสังฆสามัคคี - การทำสังฆสามัคคี		
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ	กัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ ๑. การลาสิกขา ๒. นาสนา ๓. ทัณฑกรรม ๔. ประณาม		
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๗ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับ กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติ มหาเถรสมาคมที่เกี่ยวกับ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่ เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ - กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดย สถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ - ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ - คำสั่งมหาเถรสมาคม - ประกาศคณะกรรมการ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - คำสั่งคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา - ระเบียบสำนักงาน		

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ (เพิ่มเติม)	สารการเรียนรู้แกนกลาง		
	เนื้อหา/ความรู้	ทักษะ/กระบวนการ	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
	พระพุทธศาสนาแห่งชาติ - ฯลฯ		

หมายเหตุ : ในช่องทักษะ/กระบวนการ และช่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาสามารถกำหนดเองได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน และคุณลักษณะที่สถานศึกษาพึงประสงค์

หน่วยการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๓ ม.๔/๑	กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา
๒	ส ๑.๓ ม.๔/๒	กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปทกิริยา
๓	ส ๑.๓ ม.๔/๓	กัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔
๔	ส ๑.๓ ม.๔/๔	กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ
๕	ส ๑.๓ ม.๔/๕	กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม
๖	ส ๑.๓ ม.๔/๖	กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ
รวม ๖ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๖ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
๑	ส ๑.๓ ม.๕/๑	กัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม
๒	ส ๑.๓ ม.๕/๒	กัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า
๓	ส ๑.๓ ม.๕/๓	กัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์
๔	ส ๑.๓ ม.๕/๔	กัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน
๕	ส ๑.๓ ม.๕/๕	กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท
๖	ส ๑.๓ ม.๕/๖	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์
รวม ๖ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๖ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

หน่วยการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ลำดับที่	มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้
----------	--	----------------------

๑	ส ๑.๓ ม.๖/๑	กัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์
๒	ส ๑.๓ ม.๖/๒	กัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์
๓	ส ๑.๓ ม.๖/๓	กัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตตาทิกรณ์
๔	ส ๑.๓ ม.๖/๔	กัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิคคหะ
๕	ส ๑.๓ ม.๖/๕	กัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภทและสังฆสามัคคี
๖	ส ๑.๓ ม.๖/๖	กัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ
๗	ส ๑.๓ ม.๖/๗	กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
รวม ๗ หน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๗ ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้		

โครงสร้างสารการเรียนรู้วินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา	ส ๑.๓ ม.๔/๑	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา - อุโบสถ - สังฆอุโบสถ - ปาริสุทธิอุโบสถ - ปวารณา - สังฆปวารณา - คณปวารณา - ปุคคลปวารณา	๒๒	๕๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปลกิริยา	ส ๑.๓ ม.๔/๒	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปลกิริยา - อนาคต - ปาปสมาจาร - อนสนา	๘	๒๐
	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๙	ส ๑.๓ ม.๔/๓	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย	๑๐	๒๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
	กาลิก ๔		บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔ - ยาวกาลิก - กัปปิยภูมิ ๔ ชนิด - ยามกาลิก - สัตตาทกาลิก - ยาวชีวิก - กาลิกระคนกัน		
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๐ ภิกษุต่างเจ้าของ	ส ๑.๓ ม.๔/๔	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๐ ภิกษุต่างเจ้าของ - ของสงฆ์ - ของเจตีย์ - ของบุคคล - การปลงบริวาร	๑๐	๒๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม	ส ๑.๓ ม.๔/๕	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม - วิธีแสดงอาบัติ - อธิษฐาน	๑๒	๓๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- เหตุขาดอธิษฐาน - วิกัลป์		
๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ	ส ๑.๓ ม.๔/๖	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๑ ปกิณณกะ - มหาปเทศ ๔ - พระพุทธานุญาตพิเศษ - ขอรักษา - วิบัติ ๔ - อโคจร	๑๘	๔๕
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

โครงสร้างสารการเรียนรู้วินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม	ส ๑.๓ ม.๕/๑	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระ วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม - มูลเหตุเกิดสังฆกรรม - คำสวดในการทำสังฆกรรม - สังฆกรรม ๔ - กำหนดจำนวนสงฆ์ทำสังฆกรรม (การกสงฆ์) - ภิกษุผู้ควรแก่กรรม - คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้ากรรม - เหตุให้สังฆกรรมวิบัติ - อักษรวิธีในการสวด - ลักษณะกรรมวาจาวิบัติ - การสวดที่ไม่ถือว่ากรรมวาจาวิบัติ	๑๒	๓๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๔ สีมา	ส ๑.๓ ม.๕/๒	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระ วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๔ สีมา - สีมา - พัทธสีมา - นิमित - ขั้นตอนในการผูกพัทธสีมา - ขนาดของสีมา - เหตุที่ทำให้สีมาวิบัติ - ชนิดของพัทธสีมา - ประโยชน์ของการสมมติสีมาสอง ชั้น - อพัทธสีมา - สีมาสังกระ	๒๐	๕๐
๓	พระราชบัญญัติคณะ สงฆ์	ส ๑.๓ ม.๕/๖	ศึกษาความสำคัญของ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - ข้อควรรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ - หมวดที่ ๑ สมเด็จพระสังฆราช - หมวดที่ ๒ มหาเถรสมาคม - หมวดที่ ๓ การปกครองคณะสงฆ์	๘	๑๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- หมวดที่ ๔ นิคคกรรมและการ สละสมณเพศ		
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการ สงฆ์	ส ๑.๓ ม.๕/๓	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำ การสงฆ์ - เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - คุณสมบัติภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทำ การสงฆ์ - ประเพณีของเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์	๑๔	๓๕
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน	ส ๑.๓ ม.๕/๔	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน - การกรรณกฐิน - ผ้าที่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - จำนวนสงฆ์ผู้ให้ผ้ากฐิน - คุณสมบัติของภิกษุผู้ควรกรรณกฐิน - สงฆ์ควรให้ผ้ากฐินแก่ใคร	๑๐	๒๕
๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท	ส ๑.๓ ม.๕/๕	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและ อุปสมบท - การบวชในสมัยพุทธกาล - การบรรพชาเป็นสามเณร - คำบอภิกษุกรรม - การบรรพชา - การอุปสมบท - องค์กำหนดความถูกต้องในการ อุปสมบท - บุรพกิจแห่งอุปสมบท - มัชฌิมกิจแห่งอุปสมบท - ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบท	๑๒	๓๐
๔	พระราชบัญญัติคณะ สงฆ์	ส ๑.๓ ม.๕/๖	ศึกษาความสำคัญของพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ - หมวดที่ ๕ วัด	๔	๑๐

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- หมวดที่ ๖ ศาสนสมบัติ - หมวดที่ ๗ บทกำหนดโทษ - หมวดที่ ๘ เบ็ดเตล็ด		
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

โครงสร้างสารการเรียนรู้วินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๒.๐ หน่วยกิต เวลา ๘๐ ชั่วโมง (ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์	ส ๑.๓ ม.๖/๑	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ - วิวาทาธิกรณ์ ๑๘ - ประเภทแห่งวิวาทาธิกรณ์ - กรณีวิวาทาธิกรณ์ - ทางป้องกันวิวาทาธิกรณ์ - วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์	๘	๒๐
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์	ส ๑.๓ ม.๖/๒	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๙ วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์ - ประเภทแห่งการโจท - เรื่องมีมูลเป็นองค์แห่งการโจท - องค์ประกอบแห่งอรรถคดีที่ควรโจท - คุณสมบัติของการโจท - ลักษณะของการโจท - วินิจฉัยอธิกรณ์ - คุณลักษณะของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจฉัย - คำขอโอกาสของโจทก์ต่อจำเลย - ลักษณะของภิกษุผู้ไม่ควรให้ขอทำ	๑๔	๓๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			โอกาส - คุณสมบัติของภิกษุผู้พิจารณาคดี - ข้อที่ห้ามไม่ให้ถาม - วิธีระงับอนุวาทธาริกรณ์ - ลักษณะคำพยานที่ควรฟังได้หรือฟังไม่ได้ - การสืบพยานและการซักถามพยาน - การซักพยาน - ข้อพิจารณาและสันนิษฐานของสงฆ์ - ฎีกาวิกรมอันชอบแก่ระเบียบ - ตัสสปายสิกา ๒ นัย - ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทก์ไม่ได้ - อธิกรณ์ที่อุทธรณ์ได้และไม่ได้ - การระงับอนุวาทธาริกรณ์โดยไม่ต้องพิจารณา - โทษของอนุวาทธาริกรณ์ - คุณสมบัติของโจทก์และจำเลย		
๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตตธาริกรณ์	ส ๑.๓ ม.๖/๓	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตตธาริกรณ์ - ประเภทของอาบัติ - วิธีระงับครุภาบัติ - จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม - ฎีกาวิธีสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิด - รัตติเนาของผู้ภิกษุผู้ประพฤติมานัต - ข้อห้ามของมานัตตจาริกภิกษุ - วัตรสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ - ฎีกาวิธีสำหรับอาบัติที่ปิด - ปริวาส ๓ - ฎีกาวิธีสำหรับอันตราบัติ - ภิกษุผู้ควรกลับประพฤติฎีกาวิธีใหม่ - วิธีระงับลหุภาบัติด้วยติณวัดถารกวินัย	๑๘	๔๕
รวมภาคเรียนที่ ๑				๔๐	๑๐๐

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๒

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
๑	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณและวิธีระงับ ด้วยนิกคหะ	ส ๑.๓ ม.๖/๔	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณและวิธี ระงับด้วยนิกคหะ - กิจจาธิกรณ - นิกคหกรรม - นิกคหกรรมสำหรับลงโทษแก่ภิกษุ - ขั้นตอนการลงนิกคหกรรม - ภิกษุผู้ถูกลงนิกคหกรรมต้อง ประพฤติดีวัตร - ขั้นตอนการระงับนิกคหกรรม - ลักษณะการระงับนิกคหกรรม	๑๘	๔๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- การลงนิคคหกรรมแก่คฤหัสถ์ - วิธีคว่ำบาตร - วิธีหยาบยาตร - คุณธรรมของสงฆ์ผู้ทำกรรม		
๒	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภทและสังฆสามัคคี	ส ๑.๓ ม.๖/๕	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภทและ สังฆสามัคคี - บุคคลผู้ทำสังฆเภท - บุคคลผู้ทำสังฆเภทไม่ได้ - เหตุที่ทำให้สงฆ์แตกกัน - ลักษณะการแตกแห่งสงฆ์ - ลักษณะสังฆเภทและสังฆราชี - ทางที่จะเกิดสังฆสามัคคี - การทำสังฆสามัคคี	๑๐ 	๒๕
๓	วินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปภินนกะ	ส ๑.๓ ม.๖/๖	ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปภินนกะ ๑. การลาสิกขา ๒. นาสนา ๓. ทิณทกรรม ๔. ประณาม	๖ 	๑๕
๔	กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติ มหาเถรสมาคมที่ เกี่ยวกับโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา	ส ๑.๓ ม.๖/๗	กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวกับ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ - กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ - ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ - คำสั่งมหาเถรสมาคม - ประกาศคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	๖ 	๑๕

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ /ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			- คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ - ฯลฯ		
รวมภาคเรียนที่ ๒				๔๐	๑๐๐

หมายเหตุ : ในช่องจำนวนเวลา/ชั่วโมง และช่องน้ำหนักคะแนน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้
ตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่สอน แต่ไม่เกินจำนวนชั่วโมงและน้ำหนักคะแนนที่หน่วยกิตกำหนด
ในภาคการศึกษานั้นๆ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา - อุโบสถ - สังฆอุโบสถ - ปาริสุทธอุโบสถ - ปวารณา - สังฆปวารณา - คณปวารณา - ปุคคลปวารณา	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน ได้อาที่ นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวินาศ ทุกะหมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๔ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา ๒๒ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปถกิริยา

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปถกิริยา - อนาคต - ปาปสมาจาร - อเนสนา				กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปถกิริยา ๘ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔ - ยาวกาลิก - กัปปิยภูมิ ๔ ชนิด - ยามกาลิก - สัตตาทกาลิก - ยาวชีวิก - กาลิกระคนกัน				กัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔ ๑๐ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ - ของสงฆ์ - ของเจตีย์ - ของบุคคล - การปลงบริวาร				กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่างเจ้าของ ๑๐ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๐ วินัยกรรม

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม - วิธีแสดงอาบัติ				กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม

- อธิษฐาน - เหตุขาดอธิษฐาน - วิกัลป์				๑๒ ชั่วโมง
--	--	--	--	--------------------------------

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๔/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๑ ปกิณณกะ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย
-----------	-----------------	------------------------	--------------------------	-----------

				/เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๑ ปกิณณกะ - มหาปเทศ ๔ - พระพุทธานุญาตพิเศษ - ขอรักษา - วิบัติ ๔ - อโคจร				กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ ๑๘ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม - มูลเหตุเกิดสังฆกรรม - คำสวดในการทำสังฆกรรม - สังฆกรรม ๔ - กำหนดจำนวนสงฆ์ทำสังฆกรรม (การกสงฆ์) - ภิกษุผู้ควรแก่กรรม - คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้ากรรม - เหตุให้สังฆกรรมวิบัติ - อักษรวิธีในการสวด - ลักษณะกรรมวาจาวิบัติ - การสวดที่ไม่ถือว่ากรรมวาจาวิบัติ	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน โต้เวที นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวินัย ทศกัณฐ์ ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน เครื่องมือประเมิน เช่น - แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบประเมินใบงาน - แบบประเมินผลงาน - แบบสังเกต	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)	กัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม ๑๒ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๒ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า - สีม่า - พัทธสีม่า - นิमित - ขั้นตอนในการผูกพัทธสีม่า - ขนาดของสีม่า - เหตุที่ทำให้สีม่าวิบัติ - ชนิดของพัทธสีม่า - ประโยชน์ของการสมมติสีม่าสองชั้น - อพัทธสีม่า - สีม่าสังกระ				กัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า ๒๐ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำ การสงฆ์ - เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - คุณสมบัติภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการ สงฆ์ - ประเภทของเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์				กัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำ การสงฆ์ ๑๔ ชั่วโมง

--	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน - การกรานกฐิน - ผ้าที่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - จำนวนสงฆ์ให้ผ้ากฐิน - คุณสมบัติของภิกษุผู้ควรกรานกฐิน				กัณฑ์ที่ ๒๗ กฐิน ๑๐ ชั่วโมง

- สงฆ์ควรให้ผ้ากฐินแก่ใคร				
---------------------------	--	--	--	--

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชา

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชา - การบวชในสมัยพุทธกาล				กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชา

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
- การบรรพชาเป็นสามเณร - คำบอกรัตนพิธีกรรม - การบรรพชา - การอุปสมบท - องค์กำหนดความถูกต้องในการอุปสมบท - บุรพกิจแห่งอุปสมบท - มัชฌิมกิจแห่งอุปสมบท - ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบท				๑๒ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๖ รู้และเข้าใจพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ - ข้อควรรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ - หมวดที่ ๑ สมเด็จพระสังฆราช - หมวดที่ ๒ มหาเถรสมาคม - หมวดที่ ๓ การปกครองคณะสงฆ์ - หมวดที่ ๔ นิคคกรรมและการสละ สมณเพศ				พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ ๘ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๕/๖ รู้และเข้าใจพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๓๕ - หมวดที่ ๕ วัด - หมวดที่ ๖ ศาสนสมบัติ - หมวดที่ ๗ บทกำหนดโทษ - หมวดที่ ๘ เบ็ดเตล็ด				พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ๔ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๑ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ - วิวาทาธิกรณ์ ๑๘ - ประเภทแห่งวิวาทาธิกรณ์ - กรณีวิวาทาธิกรณ์ - ทางป้องกันวิวาทาธิกรณ์ - วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์	ชิ้นงาน (ใบความรู้) ได้แก่ - งานเขียน/บทความ เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย การเขียนตอบ ฯลฯ - ภาพ/แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ วาดภาพ กราฟ ตาราง ฯลฯ - สิ่งประดิษฐ์ เช่น งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง ฯลฯ ภาระงาน (ใบงาน) ได้แก่ - การพูด/รายงานปากเปล่า เช่น การท่อง การอ่าน กล่าวรายงาน เขียนรายงาน ไดวาที นำเสนอ สัมภาษณ์ บทบาทสมมุติ ฯลฯ	ประเด็นประเมิน เช่น - หลักธรรมคำสอนในธรรมวินัย - ทุกะ หมวด ๒ - ใบงาน - ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน - สนทนาซักถาม อภิปราย สรุปองค์ความรู้ เกณฑ์ประเมิน เช่น - ประเมินพฤติกรรม - ประเมินใบงาน - ประเมินผลงาน - ตอบข้อซักถามได้ - ทดสอบหลังเรียน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนพุทธวิธี ๙ รูปแบบ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างความคิดรวบยอด - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนสื่อความ - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา - จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างคำถาม-คำตอบ ที่สอดคล้องกับปัญหา	กัณฑ์ที่ ๒๘ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ ๘ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/เวลา
- คุณลักษณะของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจจัย - คำขอโอกาสของโจทก์ต่อจำเลย - ลักษณะของภิกษุผู้ไม่ควรให้ขอทำโอกาส - คุณสมบัติของภิกษุผู้พิจารณาคดี - ข้อที่ห้ามไม่ให้ถาม - วิธีระงับอนุวาหาธิกรณ์ - ลักษณะคำพยานที่ควรฟังได้หรือฟังไม่ได้ - การสืบพยานและการซักถามพยาน - การซักพยาน - ข้อพิจารณาและสันนิษฐานของสงฆ์ - ฎีกฐาวิกัมมอันชอบแก่ระเบียบ - ตัสสปापियสิกา ๒ นัย - ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทก์ไม่ได้ - อธิกรณ์ที่อุทธรณ์ได้และไม่ได้ - การระงับอนุวาหาธิกรณ์โดยไม่ต้องพิจารณา - โทษของอนุวาหาธิกรณ์ - คุณสมบัติของโจทก์และจำเลย				

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๓ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตตาทิกรณ์

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตตาทิกรณ์ - ประเภทของอาบัติ - วิธีระงับครุกาบัติ - จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม - ฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิด - รัตติเยของภิกษุผู้ประพฤติมานัต - ข้อห้ามของมานัตตจาริกภิกษุ - วัตรสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ - ฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ปิด - ปริวาส ๓ - ฐานวิธีสำหรับอันตราบัติ - ภิกษุผู้ควรกลับประพฤติฐานวิธีใหม่ - วิธีระงับลหุกาบัติด้วยติณวัตถการกวินัย				กัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตตาทิกรณ์ ๑๘ ชั่วโมง

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๔ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิคหะ

สารการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิคหะ - กิจจาธิกรณ์ - นิคคหกรรม - นิคคหกรรมสำหรับลงโทษแก่ภิกษุ - ขั้นตอนการลงนิคคหกรรม - ภิกษุผู้ถูกลงนิคคหกรรมต้องประพฤติวัตร - ขั้นตอนการระงับนิคคหกรรม - ลักษณะการระงับนิคคหกรรม - การลงนิคคหกรรมแก่คฤหัสถ์ - วิธีคว่ำบาตร - วิธีหยาบบาตร - คุณธรรมของสงฆ์ผู้ทำกรรม				กัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับด้วยนิคหะ ๑๘ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย/เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภทและสังฆสามัคคี

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภท และ สังฆสามัคคี - บุคคลผู้ทำสังฆเภท - บุคคลผู้ทำสังฆเภทไม่ได้ - เหตุที่ทำให้สงฆ์แตกกัน - ลักษณะการแตกแห่งสงฆ์ - ลักษณะสังฆเภทและสังฆราศี - ทางที่จะเกิดสังฆสามัคคี - การทำสังฆสามัคคี				กัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภท และ สังฆสามัคคี ๑๐ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ ๑. การลาสิกขา ๒. นาสนา ๓. ทัณฑกรรม ๔. ประณาม				กัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณณกะ ๑๒ ชั่วโมง

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้วินัย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

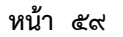
ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ม.๖/๗ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

สาระการเรียนรู้

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
ศึกษาความสำคัญของกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถร				กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และ

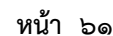

สาระสำคัญ	ชิ้นงาน/ภาระงาน	ประเด็นและเกณฑ์ประเมิน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ชื่อหน่วย /เวลา
สมาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ - กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัดการ ศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ - ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ - คำสั่งมหาเถรสมาคม - ประกาศคณะกรรมการการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ - ฯลฯ				มติมหาเถรสมาคมที่ เกี่ยวกับโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา ๑๒ ชั่วโมง

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

[illegible]

การวัดและประเมินผลสาระการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

[illegible]

ประเด็นการประเมิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	ระดับคุณภาพ			
	ระดับ ๔	ระดับ ๓	ระดับ ๒	ระดับ ๑
บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์และวิธีระงับ ด้วยนิกคหะ	บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์ว่าด้วย นิกคหกรรมได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์ว่าด้วย นิกคหกรรมได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์ว่าด้วย นิกคหกรรมได้ บางส่วนและไม่ สมบูรณ์	บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณ์ว่าด้วย นิกคหกรรมได้น้อย และไม่สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๕ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆภาพ และสังฆสามัคคี	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆภาพ และสังฆ- สามัคคีได้ถูกต้องและ สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆภาพ และสังฆ- สามัคคีได้ถูกต้องแต่ ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆภาพ และสังฆ- สามัคคีได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆภาพ และสังฆ- สามัคคีได้น้อยและไม่ สมบูรณ์
มาตรฐาน ส ๑.๓ ม.๖/๖ วิเคราะห์ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปภินณกะ	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปภินณกะได้ถูกต้อง และสมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปภินณกะได้ถูกต้อง แต่ไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปภินณกะได้บางส่วน และไม่สมบูรณ์	นักเรียนวิเคราะห์ ปฐมเหตุพระวินัย บัญญัติกัณฑ์ที่ ๓๓ ปภินณกะได้น้อยและ ไม่สมบูรณ์

ภาคผนวก

เทคนิควิธีสอนของพระพุทธเจ้า

๑. การทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

ทำของยากให้ง่าย ธรรมะเป็นเรื่องนามธรรมที่มีเนื้อหาหลักซึ่ง ยากที่จะเข้าใจ ยิ่งเป็นธรรมะระดับสูงสุดก็ยิ่ง ลึกล้ำคัมภีร์ภาพยิ่งขึ้น.....ความสำเร็จแห่งภารกิจการสอนประชาชนส่วนหนึ่ง เพราะพระองค์ทรงใช้เทคนิควิธีการ ทำของยากให้ง่าย เช่น

๑.๑ การใช้อุปมาอุปไมย วิธีนี้เป็นวิธีทรงใช้บ่อยที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพและเข้าใจง่าย โดยไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความให้ยืดยาว

๑.๒ ยกนิทานประกอบ เป็นเทคนิคหรือกลวิธีหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงใช้บ่อย

๑.๓ ใช้อุปกรณ์หรือสื่อการสอน เทคนิควิธีสอนด้วยการกระทำของยากให้ง่าย หรือทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมนอกจากใช้อุปมาอุปไมยและเล่านิทานประกอบแล้ว ยังมีอีกวิธีหนึ่งอันเป็นวิธีที่พระพุทธองค์ทรงใช้มากพอๆ กับสองวิธีข้างต้น คือ การใช้สื่ออุปกรณ์หรือใช้สื่อการสอน

๒. ทำตนเป็นตัวอย่าง

ในแง่ของการสอนอาจแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ

๒.๑ ทำให้ดู หรือสาธิตให้ดู

๒.๒ ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง

๓. ใช้ถ้อยคำเหมาะสม

การสอนที่จะประสบความสำเร็จ ผู้สอนต้องรู้จักใช้คำ ต้องให้ผู้ฟังรู้สึกได้ว่า ผู้พูดพูดด้วยเมตตาจิต มิใช่พูดด้วยความมุ่งร้าย

๔. เลือกสอนเป็นรายบุคคล

ผู้สอนต้องรู้ว่าคนฟังนั้นต่างภูมิหลังต่างความสนใจ ต่างระดับสติปัญญาการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเลือกสอนเป็นรายบุคคลจะช่วยให้การสอนประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ถ้าทำได้ก็ควรใช้วิธีนี้ แม้จะสอนเป็นกลุ่มก็ต้องเอาใจใส่นักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคลให้ได้

๕. รู้จักจังหวะและโอกาส

ดูความพร้อมของผู้เรียน รู้จักคอยจังหวะอันเหมาะสม ถ้าผู้เรียนไม่พร้อมก็เหนื่อยเปล่า

๖. ยึดหยุ่นในการใช้เทคนิควิธี

เทคนิควิธีบางอย่างใช้ได้ผลในวันนี้ ต่อไปวันข้างหน้าอาจใช้ไม่ได้ก็ได้ จึงควรยึดหยุ่นวิธีการ

๗. การเสริมแรง

มีคำพุทธสรรเสริญพระพุทธเจ้าว่า “ทรงชมคนที่ควรชม ตำหนิคนที่ควรตำหนิ” การชมเป็นการยอมรับความสามารถหรือให้กำลังใจให้ทำอย่างนั้นยิ่งขึ้นไป การตำหนิเป็นการตักเตือนมิให้ประพฤติดังนั้นอีกต่อไป

หลักสำคัญที่ครูผู้สอนควรทราบ

หลักสำคัญคือหลักการใหญ่ๆ ของการสอนไม่ว่าจะสอนเรื่องอะไรก็มีอยู่ ๓ หลัก คือ

๑. หลักเกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน
๒. หลักเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
๓. หลักเกี่ยวกับตัวการสอน

ก. เกี่ยวกับเนื้อหา

คนจะสอนคนอื่นต้องรู้ว่าเขาเรื่องอะไรมาสอนเขาเสียก่อน ไม่ใช่คิดแต่วิธีการสอนว่าจะสอนอย่างไร ต้องคิดก่อนว่า จะเอาอะไรไปสอนเขา พระพุทธเจ้าแนะนำว่าผู้สอนต้องคำนึงเสมอว่า ต้องสอนสิ่งที่รู้เห็นหรือเข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก

๑. สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึกลงไปตามลำดับ
๒. สอนด้วยของจริง
๓. สอนตรงตามเนื้อหา
๔. สอนมีเหตุผล
๕. สอนเท่าที่จำเป็นจะต้องรู้
๖. สอนสิ่งที่มีความหมายและเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน

ข. เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

๑. พุทธองค์จะทรงสอนใคร ทรงดูบุคคลผู้รับการสอนหรือผู้เรียนก่อนว่าบุคคลนั้นๆ เป็นคนประเภทใด มีพื้นความรู้ ความเข้าใจหรือความพร้อมแค่ไหนและควรจะสอนอะไร แค่นั้น
๒. นอกจากดูความแตกต่างของผู้เรียนแล้ว ยังต้องดูความพร้อมของผู้เรียนด้วย
๓. สอนให้ผู้เรียนทำด้วยตนเอง
๔. ผู้เรียนจะต้องมีบทบาทพร้อมด้วย
๕. ครูต้องเอาใจใส่ผู้เรียนที่มีปัญหาเป็นพิเศษ

ค. เกี่ยวกับตัวการสอน

๑. สร้างความสนใจในการสอนคนนั้น (การนำเข้าสู่บทเรียน)
๒. สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ปลอดภัย
๓. มุ่งสอนเนื้อหา มุ่งให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจและเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี
๔. ตั้งใจสอน สอนโดยเคารพ ถือว่างานสอนเป็นงานสำคัญ
๕. ใช้ภาษาเหมาะสม ผู้สอนคนอื่นควรมีความสามารถในการสื่อสาร ใช้คำพูดที่ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์

หลักการสอนแนวพุทธวิธี

พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระบรมครู ยอดครูของผู้สอน พระองค์ทรงมีหลักการในการสอนมากมายหลายหลักการ เรียกว่า “หลัก ๔ ส” คือ

๑. สันตัสสนา อธิบายให้เห็นชัดแจ้ง เหมือนจูงมือให้มาด้วยตา
 ๒. สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริงเห็นจังตาม ชวนให้คล้อยตาม จนยอมรับเอาไปปฏิบัติ
 ๓. สมุตเตชนา เรายังเกิดความกล้าหาญ มีกำลังใจ มั่นใจว่าทำได้ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคที่มีมา
 ๔. สัมปหังสนา มีวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้ฟังร่าเริง เบิกบาน ฟังไม่เบื่อ เปี่ยมล้นไปด้วยความหวัง
- สรุปหลักการทั่วไปของการสอน คือ แจ่มแจ้ง-จูงใจ-หาญกล้า-ร่าเริง

หลักการสอนพุทธวิธีแบบสนทนา (สากัจฉา หรือธรรมสากัจฉา)

เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อยที่สุด พระองค์ชอบใช้วิธีนี้อาจเป็นด้วยว่าผู้ฟังได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นทำให้การเรียนการสอนสนุกไม่รู้สีกว่าตนกำลัง “เรียน” หรือกำลัง “ถูกสอน” แต่จะรู้สีกว่าตนกำลังสนทนาปราศรัยกับพระพุทธองค์อย่างสนุกสนาน

หลักการสอนพุทธวิธีแบบตอบปัญหา (ปุจฉา-วิสัชนา)

ผู้ถามปัญหาอาจถามด้วยจุดประสงค์หลายอย่าง เช่น

๑. บางคนถามเพื่อต้องการคำตอบในเรื่องที่สงสัยมานาน
๒. บางคนถามเพื่อลองภูมิว่าคนตอบรู้หรือไม่
๓. บางคนถามเพื่อข่มหรือปราบให้ผู้ตอบอับอาย
๔. บางคนถามเพื่อเทียบเคียงกับความเชื่อหรือคำสอนในลัทธิศาสนาของตน

พระพุทธองค์ตรัสรู้ว่าการตอบปัญหาใดๆ ต้องดูลักษณะของปัญหาและเลือกวิธีตอบให้ถูกต้องเหมาะสมพระองค์จำแนกประเภทของปัญหาไว้ ๔ ประการ คือ

๑. ปัญหาบางอย่างต้องตอบตรงไปตรงมา
๒. ปัญหาบางอย่างต้องย้อนถามก่อนจึงตอบ
๓. ปัญหาบางอย่างต้องแยกความตอบ
๔. ปัญหาบางอย่างต้องตัดบทไปเลยไม่ตอบ

วิธีคิดแบบอริยสัจจ์/คิดแบบแก้ปัญหา

เป็นการคิดแบบแก้ปัญหาเรียกว่า “วิธีแห่งความดับทุกข์” จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่งเป็นวิธีคิดตามเหตุและผลหรือเป็นไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุแล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุ จัดเป็น ๒ คู่ คือ

คู่ที่ ๑	ทุกข์เป็นผล	เป็นตัวปัญหา	เป็นสถานการณ์ที่ประสบ ซึ่งไม่ต้องการ
	สมุทัยเป็นเหตุ	เป็นที่มาของปัญหา	เป็นจุดที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้
คู่ที่ ๒	นิโรธเป็นผล	เป็นภาวะสิ้นปัญหา	เป็นจุดหมายซึ่งต้องการจะเข้าถึง

มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมายคือ ภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

กระบวนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ แบบพุทธวิธี ๙ อย่าง

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอุปมา-อุปไมย (การเปรียบเทียบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- เปรียบเทียบนามธรรมกับรูปธรรมให้ผู้เรียนเห็นชัดเจน ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วม
- ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรม

ขั้นฝึก

- ยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม
- ผู้เรียนแต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายหรือนำเสนอสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือรูปธรรม
- หาข้อสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เป็นนามธรรม-รูปธรรม

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าสิ่งที่เป็นนามธรรมกับรูปธรรมในเนื้อหาอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดให้

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบปุจฉา-วิสัชนา (การถาม-ตอบ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- การทำหน้าที่เป็นผู้ถาม-ตอบที่ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะ
- วิธีถาม-ตอบ (ตอบทันทีเมื่อมีผู้ถาม, ตอบแบบมีเงื่อนไข, ย้อนถามผู้ถามก่อนแล้วจึงตอบ, นั่งเสียไม่ตอบ เป็นต้น)

ขั้นฝึก

- ตัวอย่างการถาม-ตอบ
- ถาม-ตอบแบบคนต่อคน, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อกลุ่ม, ถาม-ตอบแบบกลุ่มต่อคน เป็นต้น
- หาข้อสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการถาม-ตอบ

ขั้นประยุกต์

- ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบธรรมสาส์น (การสนทนา)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือจำลองสถานการณ์

ขั้นฝึก

- ผู้เรียน/ครูผู้สอน-อภิปรายในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์ ตามเนื้อหาที่กำหนด
- หาข้อสรุปในประเด็นที่เป็นปัญหา หัวข้อ หรือสถานการณ์จากการสนทนาอภิปราย

ขั้นประยุกต์

- ศึกษาเพิ่มเติมการสนทนา-อภิปรายของบุคคล, กลุ่มคน, ละคร, องค์กร ฯลฯ

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอริยสัจ ๔ (กำหนดปัญหา, ตั้งสมมุติฐาน, ทดลอง, วิเคราะห์ สรุป)

ขั้นสืบค้น (ทุกข์)

- กำหนดปัญหา, ที่มาของปัญหา, การเกิดปัญหา (ตามเนื้อหาที่กำหนด)

ขั้นเชื่อมโยง (สมุทัย)

- ตั้งสมมุติฐาน, การอนุมาน, การคาดคะเน, ความน่าจะเป็น, ปัจจัยเสี่ยง

ขั้นฝึก (นิโรธ)

- ทดลอง, เก็บข้อมูล
- วิเคราะห์, สรุปผล

ขั้นประยุกต์ (มรรค)

- การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาที่เรียนรู้

๕. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบไตรสิกขา (ระเบียบวินัย, จิตใจแน่วแน่, แก้ปัญหาถูกต้อง)

ขั้นสืบค้น (ศีล)

- สร้างความมีระเบียบวินัย ความมีศรัทธา ความตระหนัก ความเข้าใจให้กับผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน

ขั้นเชื่อมโยง (สมาธิ)

- ให้ผู้เรียนรวมพลังจิตใจ ความคิดอันแน่วแน่ในการตั้งใจฟัง ตั้งใจดู ตั้งใจจดจำและเห็นความสำคัญต่อเนื้อหาที่จะนำเสนอ

ขั้นฝึก (ปัญญา)

- ใช้สมาธิ จิตใจอันแน่วแน่ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ค้นหาสาเหตุที่มาที่ไปของปัญหา
- แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องและถูกวิธี

ขั้นประยุกต์ (ปัญญา)

- ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้, เกิดปัญญาและมีมีโนทัศน์ในเรื่องนั้นๆ ถูกต้อง

๖. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบพหุสูตร (ฟังมากๆ, เขียนมากๆ, ถามมากๆ, คติวิเคราะห์มากๆ)

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง (การสร้างศรัทธา)

- การจัดบรรยากาศในการนำเข้าสู่บทเรียน
- การสร้างแรงจูงใจในการนำเข้าสู่บทเรียน
- บุคลิกภาพตลอดถึงการวางตัวที่เหมาะสมของผู้สอน
- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ขั้นฝึก (การฝึกทักษะ)

- กิจกรรมกลุ่ม/รายบุคคล
- การปฏิบัติ/การนำเสนอ/การแสดงออก
- ฝึกการเขียน, การฟัง, การถาม, และการคติวิเคราะห์

ขั้นประยุกต์ (การประเมิน)

- การประเมินตนเอง
- การประเมินของกัลยาณมิตร
- การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและการนำไปประยุกต์ใช้

๗. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (การทำไว้ในใจโดยแยกคาย, การใช้ความคิดถูกวิธี)

แบบที่ ๑

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็น คิดอย่างมีระบบ
- ผู้เรียนรู้จักมอง รู้จักพิจารณา ไตร่ตรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์

ขั้นฝึก

- ฝึกการคิดหาเหตุผล
- ฝึกการสืบค้นถึงต้นเค้า
- ฝึกการสืบสาวให้ตลอดสาย
- ฝึกการแยกแยะสิ่งนั้นๆ ปัญหา นั้นๆ ตามสภาวะแห่งเหตุและปัจจัย

ขั้นประยุกต์

- ผู้เรียนนำการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ปัจจุบัน

๘. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบโยนิโสมนสิการ (สร้างศรัทธาและวิธีคิดให้กับผู้เรียน)

แบบที่ ๒

ขั้นสืบค้น-ขั้นเชื่อมโยง

- ครูผู้สอนสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน

- ครูผู้สอนเสนอปัญหาที่เป็นสาระสำคัญ, หัวเรื่อง
- ครูผู้สอนแนะแหล่งวิทยาการ, แหล่งข้อมูล

ขั้นฝึก

- ผู้เรียนฝึกการรวบรวมข้อมูล
- ครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้เกิดกระบวนการคิดแก่ผู้เรียน เช่น คิดสืบค้นต้นเค้า, คิดสืบสาวตลอดสาย, คิดสืบค้นต้นปลาย, และคิดโยงสายสัมพันธ์
- ฝึกการสรุปประเด็น เปรียบเทียบ ประเมินค่า โดยวิธีอภิปราย ทดลอง ทดสอบ
- ดำเนินการเลือกและตัดสินใจ
- กิจกรรมฝึกปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ผลการเลือกและตัดสินใจ

ขั้นประยุกต์

- สังเกตวิธีการปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง
- อภิปรายและสอบถาม
- สรุปบทเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

๙. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธีแบบอิทธิบาท ๔ (พอใจในสิ่งที่เรียนรู้, พากเพียรต่อสิ่งที่เรียนรู้เสมอ, มุ่งมั่นและเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เรียนรู้, คิด วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ก่อนนำไปใช้)

ขั้นสืบค้น (ฉันทะ)

- สร้างความพอใจและความสำคัญต่อสิ่งที่เรียนรู้ และสิ่งที่ได้รับ

ขั้นเชื่อมโยง (วิริยะ)

- ฟังให้หมด จดให้มาก ปากต้องไว ใจต้องคิด (หัวใจบัณฑิต สุ จิ ปุ ลิ)

ขั้นฝึก (จิตตะ)

- มุ่งมั่น โดยฝึกฟังมากๆ ฝึกคิดมากๆ ฝึกถามมากๆ และฝึกเขียนมากๆ

ขั้นประยุกต์ (วิมังสา)

- พิจารณา ไตร่ตรอง แยกแยะ อธิบาย นำเสนอ และประยุกต์ใช้

การนิยามศัพท์ขั้นตอน/กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้พุทธวิธี

สืบค้น หมายถึง สืบสาวราวเรื่อง, ค้นหาให้ได้เรื่อง

เชื่อมโยง	หมายถึง ทำให้ติดเป็นเนื้อเดียวกัน, ทำให้ประสานกัน
ฝึก	หมายถึง ทำ เช่นบอก, แสดง, หรือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนเป็นหรือมีความชำนาญ
ประยุกต์	หมายถึง นำความรู้ในวิทยาการต่างๆ มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์

สารและมาตรฐานการเรียนรู้พระพุทธศาสนา (ธรรม พุทธ วินัย)
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ขอปรับและเพิ่มเป็น...

สาระที่ ๑ พระพุทธศาสนา

- มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้ธรรม, ธรรมะธรรม)
- มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้พุทธประวัติ, ศาสนพิธี)
- มาตรฐาน ส ๑.๓ รู้ เข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักพระวินัยบัญญัติ และประกาศ กฎ ระเบียบ คำสั่งมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ใช้เป็นมาตรฐานสาระการเรียนรู้วินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์)

ขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียนรู้วินัย

ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

สารการเรียนรู้วินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์

รหัส ม.๑ ส๒๑๒๓๑, ส๒๑๒๓๒	ม.๒ ส๒๒๒๓๓, ส๒๒๒๓๔	ม.๓ ส๒๓๒๓๕, ส๒๓๒๓๖
รหัส ม.๔ ส๓๑๒๓๑, ส๓๑๒๓๒	ม.๕ ส๓๒๒๓๓, ส๓๒๒๓๔	ม.๖ ส๓๓๒๓๕, ส๓๓๒๓๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนือหานักธรรมชั้นตรี	เนือหานักธรรมชั้นโท	เนือหานักธรรมชั้นเอก			
ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๑) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๑ อุปสัมปทา - วิธีอุปสมบท - วิธีการอุปสมบทด้วยญัตติ จตุตถกรรม - อนุศาสน์ ๘ อย่าง - ลีลา ๓ - สงฆ์มี ๒ ประเภท - อัญญาจิกอาอุปสัมปทา (การบวชภิกษุณี) กัณฑ์ที่ ๒ พระวินัย	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๑) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๖ นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐ - จีวรวรรคที่ ๑ (หมวดว่าด้วยจีวร) - โกสิยวรรคที่ ๒ (หมวดว่าด้วยสันถัต) - ปัตตวรรคที่ ๓ (หมวดว่าด้วยบาตร) กัณฑ์ที่ ๗ ปาจิตติย ๙๒ - มุสาวาทวรรค หมวดว่า	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๒) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๑๑ กายบริหาร - อธิบายกายบริหาร ทั้ง ๑๔ ข้อ กัณฑ์ที่ ๑๒ บริขารอุปโภค ๑. จีวร ๒. บาตร ๓. เครื่องอุปโภค ๔. เครื่องเสนาสนะ กัณฑ์ที่ ๑๓ นิสสัย - มูลเหตุที่ทรงอนุญาตให้มีอุปัชฌาย์อาจารย์	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๒) ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๑๗ อุโบสถ ปวารณา - อุโบสถ - สังฆอุโบสถ - ปาริสุทธอุโบสถ - ปวารณา - สังฆปวารณา - คณปวารณา - ปุคคลปวารณา กัณฑ์ที่ ๑๘ อุปปถกิริยา - อนาคต - ปาปสมาจาร	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๓) และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๒๓ สังฆกรรม - มูลเหตุเกิดสังฆกรรม - คำสวดในการทำสังฆกรรม - สังฆกรรม ๔ - กำหนดจำนวนสงฆ์ทำสังฆกรรม (การกสงฆ์) - ภิกษุผู้ควรแก่กรรม - คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้ากรรม - เหตุให้สังฆกรรมวิบัติ - อักษรวิธีในการสวด	ศึกษาปฐมเหตุพระวินัยบัญญัติ (วินัยมุขเล่ม ๓) และกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคม ดังนี้ ----- กัณฑ์ที่ ๒๔ วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ - วิวาทาธิกรณ์ ๑๘ - ประเภทแห่งวิวาทาธิกรณ์ - กรณีวิวาทาธิกรณ์ - ทางป้องกันวิวาทาธิกรณ์ - วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ กัณฑ์ที่ ๒๕ วิธีระงับอนุวาทาธิกรณ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
- การบัญญัติพระวินัย - อาบัติ - ประเภทของอาบัติ - สมุฏฐานแห่งอาบัติ - อาบัติเพ่งโดยเจตนา ๒ อย่าง - โทษของอาบัติ - อาการที่ต้องอาบัติ ๖ อย่าง - หลักการปฏิบัติในการออกจากอาบัติ - อาการที่ทรงบัญญัติพระวินัย - อาณิสสแห่งการปฏิบัติตามพระวินัย - จุดมุ่งหมายของการบัญญัติพระวินัย ๘ อย่าง - ประโยชน์ของการบัญญัติพระวินัย - มังสะ (เนื้อ) ๑๐ อย่าง ที่ห้ามภิกษุฉัน - วินัย ๒ ประเภท กัณฑ์ที่ ๓ ลิกขาบท - ลิกขาบทที่ ๓ ในพระปาฏิโมกข์	- ด้วยพุทฺพด - ภูตคามวรรค หมวดว่าด้วยการพรากภูตคาม - โอวาทวรรค หมวดว่าด้วยเรื่องสั่งสอนภิกษุณี - โภชนวรรค หมวดว่าด้วยการฉันอาหาร - อเจลกวรรค หมวดว่าด้วยนักบวชนอกศาสนา - สุราปานวรรค หมวดว่าด้วยดื่มน้ำเมา - สัปภาณวรรค หมวดว่าด้วยฉันน้ำมีตัวสัตว์ - สหธรรมิกวรรค หมวดว่าด้วยสหธรรมิก - รตนวรรค หมวดว่าด้วยรัตนะ กัณฑ์ที่ ๘ ปาฏิเทศนียะ ๔ และเสขียวัตถ ๗๕ - ปาฏิเทศนียะ ๔ - เสขียวัตถ ๗๕ - สารูปหมวดที่ ๑ - โภชนปฏิสังยุตหมวดที่ ๒ - ัมมเทศนาปฏิสังยุตหมวด	- วิธีถือพระอุปัชฌาย์ - วิธีประณามและถอนประณาม - การถือภิกษุอื่นเป็นอาจารย์ - นิสสัยมุตตะกะ กัณฑ์ที่ ๑๔ วัตถ ๑. กิจวัตร ๒. จริยวัตร ๓. วิวิธีวัตร กัณฑ์ที่ ๑๕ คารวะ - วิธีแสดงความเคารพ - การแสดงความเคารพทางวาจา - การแสดงความเคารพทางกาย - ธรรมเนียมการแสดงความเคารพอื่นๆ กัณฑ์ที่ ๑๖ จำพรรษา - พิธีจำพรรษา - คำอธิษฐาน - การเข้าจำนำพรรษาขณะเดินทางไปกับพวกโคตต่างเป็นต้น - ห้ามตั้งกตีกาอันไม่เป็นธรรม	- อนเนสนา กัณฑ์ที่ ๑๙ กาลิก ๔ - ยาวกาลิก - กัปปิยภูมิ ๔ ชนิด - ยามกาลิก - สัตตาทกาลิก - ยาวชีวิก - กาลิกะคนกัน กัณฑ์ที่ ๒๐ ภัณฑะต่าง เจ้าของ - ของสงฆ์ - ของเจดีย์ - ของบุคคล - การปลงบริวาร กัณฑ์ที่ ๒๑ วินัยกรรม - วิธีแสดงอาบัติ - อธิษฐาน - เหตุขาดอธิษฐาน - วิกัป กัณฑ์ที่ ๒๒ ปกิณณกะ - มหาปเทศ ๔ - พระพุทธานุญาตพิเศษ - ขอรักษา - วิบัติ ๔	- ลักษณะกรรมวาจาวิบัติ - การสวดที่ไม่ถือว่ากรรมวาจาวิบัติ กัณฑ์ที่ ๒๔ สีม่า - สีม่า - พัทธสีมา - นิमित - ขั้นตอนในการผูกพัทธสีมา - ขนาดของสีมา - เหตุที่ทำให้สีมาวิบัติ - ชนิดของพัทธสีมา - ประโยชน์ของการสมมติสีมาสองชั้น - อพัทธสีมา - สีม่าสังกะระ กัณฑ์ที่ ๒๕ สมมติเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - เจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - คุณสมบัติภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ - ประเภทของเจ้าหน้าที่ทำการสงฆ์ กัณฑ์ที่ ๒๖ กฐิน - การกรานกฐิน	- ประเภทแห่งการโจท - เรื่องมีมูลเป็นองค์แห่งการโจท - องค์ประกอบแห่งอรรถคดีที่ควรโจท - คุณสมบัติของการโจท - ลักษณะของการโจท - วินิจฉัยอธิกรณ์ - คุณลักษณะของภิกษุผู้เข้าสู่ที่วินิจฉัย - คำขอโอกาสของโจทก์ต่อจำเลย - ลักษณะของภิกษุผู้ไม่ควรให้ขอทำโอกาส - คุณสมบัติของภิกษุผู้พิจารณาคดี - ข้อห้ามไม่ให้ถาม - วิธีระงับอนุวาทาอธิกรณ์ - ลักษณะคำพยานที่ควรฟังได้หรือฟังไม่ได้ - การสืบพยานและการซักถามพยาน - การซักพยาน - ข้อพิจารณาและสันนิษฐานของสงฆ์ - ฎีกาวิกัมมอันชอบแก่ระเบียบ - ตัสสาปิยสิกา ๒ นัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนือหานักธรรมชั้นตรี		เนือหานักธรรมชั้นโท		เนือหานักธรรมชั้นเอก	
- การปรับอาบัติ ๒ อย่าง - อุทเทส - อันตราย ๑๐ กัณฑ์ที่ ๔ ปาราชิก ๔ - ปาราชิก ๔ - อาการที่ปรับอาบัติ - รองลงมา - องค์แห่งการเสพเมถุน ๒ อย่าง - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - อวหาร ๑๓ - การปรับอาบัติ - องค์แห่งการลักทรัพย์ - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการฆ่า - อาการที่ไม่ต้องอาบัติ - องค์แห่งการอวด - อุตตริมนุสสธรรม กัณฑ์ที่ ๕ สังฆาทิเสส ๑๓ - สังฆาทิเสส ๑๓ - อนินย ๒ - ที่ลับ ๒ อย่าง - วิธีปรับอาบัติ	ที่ ๓ - ปกิณกะหมวดที่ ๔ กัณฑ์ที่ ๙ อธิกรณสมณะ ๗ - อธิกรณ ๔ - อธิกรณสมณะ ๗ - วิธีระงับอธิกรณ กัณฑ์ที่ ๑๐ มาตรา ๑. มาตราเวลา ๒. มาตราวัด ๓. มาตราดวง ๔. มาตราชั่ง ๕. มาตรารูปยะ	ระหว่างเข้าพรรษา - สัตตาหกรณียะ - อาณิสสของการเข้าพรรษา	- โอโคจร	- ผ้าที่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - ผ้าที่ไม่ควรใช้เป็นผ้ากฐิน - จำนวนสงฆ์ให้ผ้ากฐิน - คุณสมบัติของภิกษุผู้ควรกรานกฐิน - สงฆ์ควรให้ผ้ากฐินแก่ใคร กัณฑ์ที่ ๒๗ บรรพชาและอุปสมบท - การบวชในสมัยพุทธกาล - การบรรพชาเป็นสามเณร - คำบอกณัฏฐกรรม - การบรรพชา - การอุปสมบท - องค์กำหนดความถูกต้องในการอุปสมบท - บุรพกิจแห่งอุปสมบท - มัชฌิมกิจแห่งอุปสมบท - ปัจฉิมกิจแห่งอุปสมบท พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - ข้อควรรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ - พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕	- ถ้อยคำที่รับฟังโดยฐานเป็นโจทไม่ได้ - อธิกรณที่อุทธรณ์ได้และไม่ได้ - การระงับอนุวาหาธิกรณโดยไม่ต้องพิจารณา - โทษของอนุวาหาธิกรณ - คุณสมบัติของโจทก์และจำเลย กัณฑ์ที่ ๓๐ วิธีระงับอาปตดาธิกรณ - ประเภทของอาบัติ - วิธีระงับครุกาบัติ - จำนวนสงฆ์ผู้ทำกรรม - ฎฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิด - รัตติเนาของผู้ภิกษุผู้ประพฤติมานันต์ - ข้อห้ามของมานัตตจาริกภิกษุ - วัตรสำหรับมานัตตจาริกภิกษุ - ฎฐานวิธีสำหรับอาบัติที่ปิด - ปริวาส ๓ - ฎฐานวิธีสำหรับอันตราบัติ - ภิกษุผู้ควรกลับประพฤติ ฎฐานวิธีใหม่ - วิธีระงับลหุกาบัติด้วย ติน - วัดถาวรวินัย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนือหานักธรรมชั้นตรี		เนือหานักธรรมชั้นโท		เนือหานักธรรมชั้นเอก	
				- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ - หมวด ๑ สมเด็จพระสังฆราช - หมวด ๒ มหาเถรสมาคม - หมวด ๓ การปกครองคณะสงฆ์ - หมวด ๔ นิคคกรรมและการสละสมณเพศ - หมวดที่ ๕ วัด - หมวดที่ ๖ ศาสนสมบัติ - หมวดที่ ๗ บทกำหนดโทษ - หมวดที่ ๘ เบ็ดเตล็ด	กัณฑ์ที่ ๓๑ กิจจาธิกรณและวิธีระงับด้วยนิคคหะ - กิจจาธิกรณ - นิคคกรรม - นิคคกรรมสำหรับลงโทษแก่ภิกษุ - ขั้นตอนการลงนิคคกรรม - ภิกษุผู้ถูกลงนิคคกรรมต้องประพฤติวัตร - ขั้นตอนการระงับนิคคกรรม - ลักษณะการระงับนิคคกรรม - การลงนิคคกรรมแก่คฤหัสถ์ - วิธีคว่ำบาตร - วิธีหยายบาตร - คุณธรรมของสงฆ์ผู้ทำกรรม กัณฑ์ที่ ๓๒ สังฆเภท และสังฆสามัคคี - บุคคลผู้ทำสังฆเภท - บุคคลผู้ทำสังฆเภทไม่ได้ - เหตุที่ทำให้สงฆ์แตกกัน - ลักษณะการแตกแห่งสงฆ์ - ลักษณะสังฆเภทและสังฆราชี - ทางที่จะเกิดสังฆสามัคคี - การทำสังฆสามัคคี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนื้อหาหนักธรรมชั้นตรี		เนื้อหาหนักธรรมชั้นโท		เนื้อหาหนักธรรมชั้นเอก	
					กัณฑ์ที่ ๓๓ ปกิณกะ ๑. การลาสิกขา ๒. นาสนา ๓. ทัณฑกรรม ๔. ประณาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และมติมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ - กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ - ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ - คำสั่งมหาเถรสมาคม - ประกาศคณะกรรมการการศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เนือหานักธรรมชั้นตรี		เนือหานักธรรมชั้นโท		เนือหานักธรรมชั้นเอก	
					- คำสั่งคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา - ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ - ฯลฯ

คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ที่ ๗๘๔ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา

โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อให้สถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนได้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีแนวการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สารการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามมาตรฐานของหลักสูตรและสอดคล้องกับหลักการที่ประกาศไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงแต่งตั้งคณะทำงานยกร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

๑. พระราชวรมนู	ที่ปรึกษา
๒. พระราชวัชรภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๓	
๓. พระครูสุนทรพิมลศีล	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕	
๔. พระครูปริยัติวิราภรณ์	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๙	
๕. พระครูสุวรรณสรานุกิจ	ที่ปรึกษา
ประธานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐	
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ที่ปรึกษา
๗. รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	ประธานคณะทำงาน
(นายชยพล พงษ์สีดา)	

๘. ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา	รองประธานคณะกรรมการ
๙. พระมหาอินสอน คุณวุฑโฒ	คณะกรรมการ
๑๐. พระมหาสมเกียรติ สิริอรุโณ	คณะกรรมการ
๑๑. พระมหาธีรวัฒน์ ธีรวุฒนเมธี, ดร.	คณะกรรมการ
๑๒. พระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม	คณะกรรมการ
	/๑๓. นายบุญเชิด...
๑๓. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี	
๑๔. นายประดับ โพธิกาญจนวัตร	คณะกรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม	คณะกรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม บาลี	คณะกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการกลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	คณะกรรมการและเลขานุการ
๑๗. นางพรเพ็ญ กิตติธรางกูร	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นายเดชา ละลีย์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นายเกรียงไกร ทองแจ้น	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. นายชำนาญศิลป์ ก้อนแสนไชย	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นายวัฒนา ขำทอง	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่ประชุมพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ จัดทำร่างหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสารการเรีนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับบริบทของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และดำเนินการจัดพิมพ์หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มสารการเรีนรู้ภาษาบาลีและวิชาพระพุทธศาสนา เผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จในปีการศึกษา ๒๕๕๘

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายพนม ศรีศิลป์)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ